

Ενδεικτικές Απαντήσεις Θεμάτων

A1.

Η συγγραφέας εξυμνεί την πρωτεύουσα συμβολή της ελληνικής τέχνης στον παγκόσμιο πολιτισμό. Παρότι όλοι οι λαοί διατείνονται για την πολιτιστική μοναδικότητά τους μόνο ο ελληνικός σηματοδότησε ένα καθολικό, διαχρονικό και ανθρωπιστικό μήνυμα τέχνης που απομάκρυνε τον άνθρωπο από τα πάθη, τη φύση, τη μοίρα και τον ανύψωσε σε πνευματικό ταγό. Αποτύπωμα της πνευματικότητάς του το «λαμπρό» άγαλμα ως μνεία του καθήκοντος ενός σώφρονα πολίτη απέναντι στο συνάνθρωπο και την ιστορία. Ο δημιουργός του «πλάθει» υψηλές αξίες μέσα σ' αυτό, τη δημοκρατία, την ειρήνη, το Λόγο, τη λογική. Παράλληλα, η τέχνη δηλώνει την απομάκρυνση από την αρχετυπική μορφή και τη μετάβαση σε μια οργανωμένη κοινότητα με οδοδείκτη την εσωτερική ελευθερία, την πνευματική ετοιμότητα, το αισθητικό κάλλος. Αυτή τροφοδοτεί τη διηνεκή προσπάθεια ενδοσκόπησης του ατόμου και μετουσίωσής του σε θεϊκή οντότητα, σε ολοκληρωμένη ύπαρξη. Άλλωστε, η τέχνη είναι αξία διαχρονική, πηγή ζωογόνα, χωρίς όρια και εν τέλει έκφραση της ελεύθερης ψυχής.

B1. Η τέχνη συνιστά την ανθρώπινη ανάγκη για καλαισθητική έκφραση, για εξωτερίκευση συναισθημάτων, για δήλωση ιδεών, για βίωση αισθητικής απόλαυσης· είναι, με άλλα λόγια, η ψυχοπνευματική τροφός του ανθρώπου. Αδήριτα, τα αρχαία ελληνικά καλλιτεχνικά αριστουργήματα αποτυπώνουν με διαχρονικό τρόπο τη βαθιά ανθρωπιστική ιδιοσυγκρασία σε οικουμενικό επίπεδο, αποπνέουν μια θαυμαστή τελειότητα που ακτινοβολεί πνευματικότητα. Η αρχαία τέχνη είναι ο άρρηκτος δεσμός που ενώνει ανθρώπους και λαούς, καταργώντας τα σύνορα του μίσους· μέσα από αυτήν το «κάλλος» αποκτά υπόσταση και παραμένει κτήμα, «εξ αεί» του κόσμου. Άλλωστε, όπως διατείνονταν – οι πάντα καινοτόμοι – πρόγονοί μας, «δεν υπάρχει γλυκύτερη παρηγοριά στις ατυχίες της ζωής από την τέχνη».

B2.

α. 1ος τρόπος: επίκληση στο συναίσθημα

μέσα: αφήγηση – περιγραφή («Ίδου η απαρχή ... τον τέλειο άνθρωπο»)

μεταφορική χρήση του λόγου (π.χ. αθανάτου έργου, η ελληνική τέχνη δάμασε το ζώο κ.λπ.)

συγκινησιακά φορτισμένες λέξεις (π.χ. αυγή του μυστηρίου, δημιουργός αθάνατων θεών)

2ος τρόπος: επίκληση στη λογική

μέσα: **επιχείρημα**: «Να γιατί ... δημιουργία ελευθερίας», με το οποίο αιτιολογείται για ποιούς λόγους η αρχαία τέχνη παραμένει επίκαιρη και ζωντανή

β. Μεταφορικές λέξεις – φράσεις:

όρθια σκέψη

νεογέννητη δημοκρατία

ειρηνευτική κίνηση θεϊκού βραχίονα

αυγή του μυστηρίου

B3.

α. **επίτευγμα**: κατόρθωμα, κατάκτηση, επιτυχία

δαμάσει: χαλιναγωγήσει, τιθασεύσει, (εξ-) ημερώσει

μετάβαση: μετακίνηση, μετατόπιση, μετεγκατάσταση

πληρότητα: ολοκλήρωση, ακεραιότητα, αρτιότητα

ουσιώδες: σημαντικό, κύριο, βασικό

β.

έλλογη: (παρα-)άλογη, ανορθολογική, ασύνετη

κοντά: μακριά, απομακρυσμένα, αποστασιοποιημένα

συνοπτικό: αναλυτικό, εκτεταμένο, διεξοδικό

φυσικής: τεχνητής, πλαστής, προσποιητής

αιχμαλωτίσει: (απ-) ελευθερώσει, αποδεσμεύσει, χειραφετήσει

B4.

Η ενεργητική σύνταξη μετατρέπεται σε **παθητική**:

Τα πλαίσια μιας ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας διαγράφονται από τον τεχνίτη.

Το ζώο δαμάστηκε από την ελληνική τέχνη πριν ανακαλυφθεί ο τέλειος άνθρωπος.

Γ1.

Προσφώνηση:

Κύριε Δήμαρχε, κύριοι καθηγητές, αγαπητοί γονείς και συμμαθητές,

Ενδεικτικός Πρόλογος:

Στην ημερίδα του Δήμου μας με θέμα «Τέχνη & Ζωή», ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας θα εκφράσω και εγώ με τη σειρά μου τους προβληματισμούς μας σχετικά με την Τέχνη και τον Πολιτισμό καθώς και τις προτάσεις μας για τρόπους δημιουργικής έκφρασης στα πλαίσια του σχολείου.

Σχετικά με την αξία της τέχνης οι μαθητές στην ομιλία τους θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν ορισμένα από τα εξής:

- Η τέχνη είναι ένας πανανθρώπινος τρόπος επικοινωνίας γιατί φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά. Το κοινό μοιράζεται τη συγκίνηση (άλλωστε η τέχνη εκφράζει το ωραίο, στη θέα του οποίου όλοι οι άνθρωποι νιώθουν αγαλλίαση και συγκίνηση) και οδηγείται σε μια ουσιαστική και βαθιά ένωση που καταργεί τη μοναξιά. Τα ίδια τα εκφραστικά μέσα της τέχνης είναι ένας κώδικας επικοινωνίας, κατανοητός από όλους τους ανθρώπους και ειδικά από τους νέους, αφού όλοι εκφράζονται με αυτά τα μέσα (νότες, παραστάσεις, κινήσεις, κ.α.) και χάρη σε αυτά έρχονται πιο κοντά.
- Με την τέχνη οι έφηβοι μπορούν να ξεπεράσουν την πραγματικότητα και να απελευθερώσουν το πνεύμα τους διότι το καλλιτέχνημα είναι έργο ελεύθερου ανθρώπου που με τη διορατικότητα του και τη φαντασία του μπορεί να διακρίνει περιορισμούς και αδικίες. Η τέχνη ανυψώνει τον άνθρωπο από μια κατακερματισμένη σε μια ολοκληρωμένη ύπαρξη, τοποθετώντας τον έξω από τα στενά όρια της ατομικής του ζωής ανοίγοντας του νέους ορίζοντες για να αντικρίσει τον κόσμο πιο ανοιχτά, πιο πλατιά, πιο σφαιρικά.
- Η τέχνη αποκαλύπτει την αθέατη όψη του κόσμου, προβάλλει την πολυπλοκότητα και φωτίζει πλευρές του που είναι αδύνατο να κατανοηθούν με τη λογική.
- Επίσης, η τέχνη ωραιοποιεί τον κόσμο. Έτσι μέσα από μια εξωραϊσμένη εικόνα του κόσμου ενισχύεται η αγάπη για τη φύση αλλά και τα φιλειρηνικά αισθήματα. Συμβάλλει στη συναδέλφωση των ανθρώπων, στην καλύτερη επικοινωνία και έτσι οι κοινωνικές σχέσεις προωθούνται γιατί η τέχνη δεν έχει όρια και επηρεάζει το ίδιο κάθε ψυχή, ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, τάξη ή θρησκεία.
- Η γνήσια καλλιτεχνική έκφραση προβάλλει τις διαχρονικές και πανανθρώπινες αξίες, ηθικοποιεί τους νέους, εξευγενίζει τον εσωτερικό τους κόσμο, εκλεπτύνει το χαρακτήρα, καταπραΰνει τα πάθη, λυτρώνει, οδηγεί στην ηθική κάθαρση. Άλλωστε προκαλεί έντονους προβληματισμούς και συγκινήσεις, είναι δραστική και αποκαλυπτική και έτσι αφυπνίζει τις συνειδήσεις και βοηθά στο να κατανοήσουμε καλύτερα τόσο τον υπαρκτό κόσμο όσο όμως και τον ίδιο μας τον εαυτό.
- Με την τέχνη συνδέεται το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον, γιατί κατορθώνει να νικά το χρόνο. Με τη βοήθεια της οι νέοι μπορούν να γνωρίσουν το παρελθόν προσβλέποντας παράλληλα στο μέλλον. Άλλωστε τα έργα τέχνης αποτελούν στοιχείο παράδοσης και πηγή ιστορίας που διδάσκει τους νέους την αξία και το σεβασμό προς την πολιτιστική κληρονομιά και την καλλιτεχνική δημιουργία.

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

- Η μορφωτική αξία της τέχνης άλλωστε είναι αναμφισβήτητη εφόσον μας δίνει πολυποίκιλα ιστορικά στοιχεία αφενός και διαπλάθει χαρακτήρες αφετέρου. Οι ιδέες του καλλιτέχνη που εκφράζονται μέσα από την τέχνη του, διαδίδονται και γίνονται κτήμα πολλών ανθρώπων. Έτσι ο πολιτισμός εμπλουτίζεται διαρκώς με καινούργια στοιχεία.
- Η ενασχόληση των νέων μαζί της αποτελεί έναν από τους δημιουργικότερους τρόπους αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου και ψυχαγωγίας. Παράλληλα, αναπτύσσει και την παρατηρητικότητα, τη φαντασία και την πρωτοτυπία, καλλιεργεί το λόγο (ευρεία έννοια), διδάσκει προβάλλοντας ορισμένα πρότυπα, ευαισθητοποιεί και αναπτύσσει την καλαισθησία του ατόμου. Δίνει, τέλος, τη δυνατότητα για την κατανόηση ή την υπερνίκηση δύσκολων, δυσάρεστων καταστάσεων.
- Τα δημιουργήματα της τέχνης, επειδή ακριβώς συγκινούν, μπορούν να διδάξουν περνώντας στον άνθρωπο τα μηνύματά τους πολύ πιο εύκολα απ' οποιαδήποτε φιλοσοφική, κοινωνική ή ιστορική μελέτη, γιατί εκεί οι απόψεις διατυπώνονται άμεσα, λογικά και ψυχρά. Έτσι λ.χ. μέσα από τη λογοτεχνία μπορεί να ευαισθητοποιηθούν οι νέοι πάνω σε φλέγοντα κοινωνικά θέματα.

Μεταβατική παράγραφος:

Αν και η μορφωτική αξία της τέχνης είναι αδιαμφισβήτητη, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η αισθητική αγωγή στο σχολείο και ιδιαίτερα στο Λύκειο, είναι σχεδόν ανύπαρκτη, μιας και ό,τι σχετίζεται με καλλιτεχνικές εκδηλώσεις θεωρείται ήσσονος σημασίας, αν όχι περιττό. Ο ανταγωνισμός και οι απαιτήσεις για εξειδίκευση έχουν επιβάλλει τη διαμόρφωση ενός αναλυτικού προγράμματος στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη διανοητική και ελάχιστα στη συναισθηματική καλλιέργεια των μαθητών.

Σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να συμβάλει στην ουσιαστική επαφή των νέων με την τέχνη:

- Η καθιέρωση μαθημάτων όπως «Τέχνη & Πολιτισμός» για όλους τους μαθητές (ειδικά στο Γυμνάσιο & το Λύκειο) αλλά ειδικών μαθημάτων για όσους προσανατολίζονται σε περαιτέρω σπουδές (π.χ. «Ιστορία της Τέχνης»). Επιπλέον, εκπόνηση ερευνητικής εργασίας σε όλες τις τάξεις του Λυκείου, το θέμα της οποίας μπορεί να εντάσσεται στον κύκλο «Τέχνη & Πολιτισμός».
- Θέσπιση μαθημάτων στα οποία να απαιτείται η προσωπική δημιουργία και ενεργή συμμετοχή των μαθητών, όπου με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών θα παράγουν έργα πολιτιστικού χαρακτήρα (θεατρικές παραστάσεις, μουσικές συναυλίες, συγγραφή και παρουσίαση λογοτεχνικών έργων αλλά και έργα που βασίζονται στη χρήση ψηφιακών μέσων, όπως εκθέσεις φωτογραφίες, ντοκιμαντέρ, video art). Έτσι ενισχύεται η ατομική πρωτοβουλία των μαθητών.
- Οικονομική ενίσχυση από την πλευρά της πολιτείας των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων των μαθητών με επιχορηγήσεις, υποτροφίες κ.λπ. καθώς και μέριμνα ώστε να επιτρέπεται η δωρεάν είσοδος για μαθητές σε χώρους πολιτισμού.
- Ανάπτυξη του αισθητικού κριτηρίου των μαθητών μέσα από επισκέψεις σε μουσεία (επαφή με κλασικά έργα τέχνης), εκθέσεις σύγχρονης τέχνης, παρακολούθηση

ΜΕΘΟΔΙΚΟ

θεατρικών παραστάσεων και κινηματογραφικών προβολών ώστε να γίνει πράξη η βιωματική μάθηση.

- Διοργάνωση μαθημάτων εκμάθησης μουσικών οργάνων, φωνητικής, χορού, εικαστικών κ.λπ. στα πλαίσια του σχολείου που θα δώσουν την ευκαιρία στους μαθητές να ανακαλύψουν τις ιδιαίτερες κλίσεις και ταλέντα τους.
- Γνωριμία με πολιτισμούς άλλων χωρών μέσω προγραμμάτων ανταλλαγής μαθητών στα πλαίσια του διαπολιτισμικού διαλόγου, μέσω διαδικτυακών περιηγήσεων στα μουσεία του κόσμου.
- Εκδρομές και ταξίδια – στο εσωτερικό και στο εξωτερικό – με πολιτιστικό χαρακτήρα.
- Κατάλληλο εκπαιδευτικό προσωπικό, όπως θεατρολόγοι, μουσικοί, εικαστικοί, οι οποίοι θα μυήσουν τους νέους στα μυστικά της τέχνης.
- Διαγωνισμοί μαθητικών καλλιτεχνικών δημιουργιών στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς με την πρωτοβουλία των δήμων και των πνευματικών κέντρων.
- Διεύρυνση λειτουργίας καλλιτεχνικών σχολείων για την προετοιμασία, ενθάρρυνση, στήριξη του ενδιαφέροντος των μαθητών για τις τέχνες, καλλιέργεια δεξιοτήτων και κλίσεων που διαθέτουν, κατάρτιση των εφήβων που επιθυμούν να ακολουθήσουν επαγγελματική κατεύθυνση στους αντίστοιχους χώρους (θέατρο, κινηματογράφος, χορός).

Ενδεικτικός επίλογος:

Το αρχαίο ιδεώδες της παιδείας απαιτούσε εξάλλου την ισότιμη ανάδειξη των τριών συνιστωσών της παιδευτικής διαδικασίας θεωρώντας ότι η μουσική και η γυμναστική έχει την ίδια βαρύτητα με τη γραφή και την ανάγνωση και σε αυτή την αντίληψη οφείλουμε να επιστρέψουμε στον 21^ο αιώνα που κατατρύχεται από έλλειψη αισθητικής και τεχνοκρατική αντίληψη στα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων μας. Πιο επίκαιρος από ποτέ ακούγεται ο λόγος του Πλάτωνα: «η μουσική αρμονία μας έχει δοθεί από τους θεούς όχι με στόχο την αλόγιστη ηδονή, αλλά με σκοπό να επιβάλλουμε τάξη στις ταραγμένες κινήσεις της ψυχής μας και να τις κάνουμε να μοιάζουν στο θείο πρότυπο.»

Αποφώνηση:

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Επιμέλεια: Αντώνης Σαρρής, Ρούλα Κυρίτση, Ελένη Παπαποστόλου